

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ నవమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ నవమః సర్గః ॥

కుఙ్జాయాః కుచక్రేణ కైకేయాః కోపభవనే ప్రవేశః

ఏవముక్తా తు కైకేయా క్రోధేన జ్వలితాననా |
దీర్ఘముష్ణం వినీశ్వస్య మంథరామిదమబ్రవీత్ || 2.9.1 ||

అద్య రామమితః క్షిప్రం వనం ప్రస్థాపయామ్యహం |
యౌవరాజ్యేన భరతం క్షిప్రమద్యాభిషేచయే || 2.9.2 ||

ఇదం త్విదానీం సంపశ్య కేనోపాయేన సాధయే |
భరతః ప్రాప్నుయాద్ రాజ్యం న తు రామః కథంచన || 2.9.3 ||

ఏవముక్తా తు సా దేవ్యా మంథరా పాపదర్శినీ |
రామార్థముపహింసంతీ కైకేయామిదమబ్రవీత్ || 2.9.4 ||

హంతేదానీం ప్రపశ్య త్వం కైకేయి శ్రూయతాం వచః |
యథా తే భరతో రాజ్యం పుత్రః ప్రాప్స్యతి కేవలం || 2.9.5 ||

కిం న స్మరసి కైకేయి స్మరంతీ వా నిగూహసే |
యదుచ్యమానమాత్మార్థం మత్తస్త్వం శ్రోతుమిచ్ఛసి || 2.9.6 ||

మయోచ్యమానం యది తే శ్రోతుం ఛందో విలాసిని |
శ్రూయతామభిధాస్యామి శ్రుత్వా చైతద్ విధీయతాం || 2.9.7 ||

శ్రుత్వైవం వచనం తస్యా మంథరాయాస్తు కైకయా |
కించిదుత్థాయ శయనాత్ స్వాస్తీర్ణాదిదమబ్రవీత్ || 2.9.8 ||

కథయస్వ మమోపాయం కేనోపాయేన మంథరే |
భరతః ప్రాప్నుయాద్ రాజ్యం న తు రామః కథంచన || 2.9.9 ||

ఏవముక్తా తదా దేవ్యా మంథరా పాపదర్శినీ |
రామార్థముపహింసంతీ కైకేయామిదమబ్రవీత్ || 2.9.10 ||

పురా దేవాసురే యుద్ధే సహ రాజర్షిభిః పతిః |
అగచ్ఛత్ త్వాముపాదాయ దేవరాజస్య సాహ్యకృత్ || 2.9.11 ||

దిశమాస్థాయ కైకేయి దక్షిణాం దండకాన్ ప్రతి |
వైజయంతమితి ఖ్యాతం పురం యత్ర తిమిధ్వజః || 2.9.12 ||

స శంబర ఇతి ఖ్యాతః శతమాయో మహాసురః |
దదౌ శక్రస్య సంగ్రామం దేవసంఘైరనిర్జితః || 2.9.13 ||

తస్మిన్ మహతి సంగ్రామే పురుషాన్ క్షతవిక్షతాన్ |
రాత్రౌ ప్రసుప్తాన్ ఘ్నంతి స్మ తరసాపాస్య రాక్షసాః || 2.9.14 ||

తత్రాకరోన్మహాయుద్ధం రాజా దశరథస్తదా |
అసురైశ్చ మహాబాహుః శస్త్రైశ్చ శకలీకృతః || 2.9.15 ||

అపవాహ్య త్వయా దేవి సంగ్రామాన్నప్లచేతనః |
తత్రాపి విక్షతః శస్త్రైః పతిస్తే రక్షితస్త్వయా || 2.9.16 ||

తుష్టేన తేన దత్తౌ తే ద్వౌ వరౌ శుభదర్శనే |
స త్వయోక్తః పతిర్దేవి యదేచ్ఛేయం తదా వరం || 2.9.17 ||

గృహ్ణీయాం తు తదా భర్తస్తథేతుక్తం మహాత్మనా |
అనభిజ్ఞా హ్యహం దేవి త్వయైవ కథితం పురా || 2.9.18 ||

కథైషా తవ తు స్నేహాన్మనసా ధార్యతే మయా |
రామాభిషేకసంభారాన్నిగృహ్య వినివర్తయ || 2.9.19 ||

తౌ చ యాచస్వ భర్తారం భరతస్యాభిషేచనం |
ప్రవ్రాజనం చ రామస్య వర్షాణి చ చతుర్దశ || 2.9.20 ||

చతుర్దశ హి వర్షాణి రామే ప్రవ్రాజితే వనం |
ప్రజాభావగతస్నేహః స్థిరః పుత్రో భవిష్యతి || 2.9.21 ||

క్రోధాగారం ప్రవిశ్యాద్య క్రుద్ధేవాశ్వపతేః సుతే |
శేష్యానంతర్హితాయాం త్వం భూమౌ మలినవాసినీ || 2.9.22 ||

మా స్మైనం ప్రత్యుదీక్షేథా మా చైనమభిభాషథాః |
రుదంతీ పార్థివం దృష్ట్వా జగత్యాం శోకలాలసా || 2.9.23 ||

దయితా త్వం సదా భర్తురత్ర మే నాస్తి సంశయః |
త్వత్కృతే చ మహారాజో విశేదపి హుతాశనం || 2.9.24 ||

న త్వాం క్రోధయితుం శక్తో న క్రుద్ధాం ప్రత్యుదీక్షితుం |
తవ ప్రీయార్థం రాజా తు ప్రాణానపి పరిత్యజేత్ || 2.9.25 ||

న హ్యతిక్రమితుం శక్తస్తవ వాక్యం మహీపతిః |
మందస్వభావే బుధ్యస్వ సౌభాగ్యబలమాత్మనః || 2.9.26 ||

మణిముక్తాసువర్ణాని రత్నాని వివిధాని చ |
దద్యాద్ దశరథో రాజా మా స్మ తేషు మనః కృథాః || 2.9.27 ||

యౌ తౌ దేవాసురే యుద్ధే వరౌ దశరథో దదౌ |
తౌ స్మారయ మహాభాగే సోఽర్థో న త్వా క్రమేదతి || 2.9.28 ||

యదా తు తే వరం దద్యాత్ స్వయముత్థాప్య రాఘవః |
వ్యవస్థాప్య మహారాజం త్వమిమం వృణుయా వరం || 2.9.29 ||

రామప్రవ్రజనం దూరం నవ వర్షాణి పంచ చ |
భరతః క్రియతాం రాజా పృథివ్యాం పార్థివర్షభ || 2.9.30 ||

చతుర్దశ హి వర్షాణి రామే ప్రవ్రాజితే వనం |
రూఢశ్చ కృతమూలశ్చ శేషం స్థాస్యతి తే సుతః || 2.9.31 ||

రామప్రవ్రాజనం చైవ దేవి యాచస్వ తం వరం |
ఏవం సేత్స్యంతి పుత్రస్య సర్వార్థాస్తవ కామిని || 2.9.32 ||

ఏవం ప్రవ్రాజితశ్చైవ రామోఽరామో భవిష్యతి |
భరతశ్చ గతామిత్రస్తవ రాజా భవిష్యతి || 2.9.33 ||

యేన కాలేన రామశ్చ వనాత్ ప్రత్యాగమిష్యతి |
అంతర్బహిశ్చ పుత్రస్తే కృతమూలో భవిష్యతి || 2.9.34 ||

సంగృహీతమనుష్యశ్చ సుహృద్భిః సాకమాత్మవాన్ |
ప్రాప్తకాలం ను మన్యేఽహం రాజానం వీతసాధ్వసా || 2.9.35 ||

రామాభిషేకసంకల్పాన్నిగృహ్యా వినివర్తయ |
అనర్థమర్థరూపేణ గ్రాహితా సా తతస్తయా || 2.9.36 ||

హృష్టా ప్రతీతా కైకేయా మంథరామిదమబ్రవీత్ |
సా హి వాక్యేన కుబ్జాయాః కిశోరీవోత్పథం గతా || 2.9.37 ||

కైకేయా విస్మయం ప్రాప్య పరం పరమదర్శనా |
ప్రజ్ఞాం తే నావజానామి శ్రేష్ఠే శ్రేష్ఠాభిధాయని || 2.9.38 ||

పృథివ్యామసి కుబ్జానాముత్తమా బుద్ధినిశ్చయే |
త్వమేవ తు మమార్థేషు నిత్యయుక్తా హితైషిణీ || 2.9.39 ||

నాహం సమవబుద్ధ్యేయం కుభ్జే రాజ్జశ్చిక్రీర్షితం |
సంతి దుఃసంస్థితాః కుబ్జా వక్త్రాః పరమపాపికాః || 2.9.40 ||

త్వం పద్మమివ వాతేన సన్నతా ప్రియదర్శనా |
ఉరస్తేఽభినివిష్టం వై యావత్ స్యంధాత్ సమున్నతం || 2.9.41 ||

అధస్తాచ్ఛోదరం శాంతం సునాభమివ లజ్జితం |
ప్రతిపూర్ణం చ జఘనం సుపీనౌ చ పయోధరౌ || 2.9.42 ||

విమలేందుసమం వక్త్రమహో రాజసి మంథరే |
జఘనం తవ నిర్ముష్టం రశనాదామభూషితం || 2.9.43 ||

జంఘ భృశముపన్యస్తే పాదౌ చ వ్యాయతావుభౌ |
త్వమాయతాభ్యాం సక్తిభ్యాం మంథరే క్షౌమవాసినీ || 2.9.44 ||

అగ్రతో మమ గచ్ఛంతీ రాజసేఽతీవ శోభనే |
ఆసన్ యాః శంబరే మాయాః సహస్రమసురాధిపే || 2.9.45 ||

హృదయే తే నివిష్టాస్తా భూయశ్చాన్యాః సహస్రశః |
తదేవ స్థగు యద్ దీర్ఘం రథఘోణమివాయతం || 2.9.46 ||

మతయః క్షత్రవిద్యాశ్చ మాయాశ్చాత్ర వసంతి తే |
అత్ర తేఽహం ప్రమోక్ష్యామి మాలాం కుభ్జే హిరణ్మయీం || 2.9.47 ||

అభిషిక్తే చ భరతే రాఘవే చ వనం గతే |
జాత్యేన చ సువర్ణేన సునిష్ఠప్తేన సుందరి || 2.9.48 ||

లబ్ధార్థా చ ప్రతీతా చ లేపయిష్యామి తే స్థగు |
ముఖే చ తిలకం చిత్రం జాతరూపమయం శుభం || 2.9.49 ||

కారయిష్యామి తే కుబ్జే శుభాన్యాభరణాని చ |
పరిధాయ శుభే వస్త్రే దేవతేవ చరిష్యసి || 2.9.50 ||

చంద్రమాహ్వాయమానేన ముఖేనాప్రతిమాననా |
గమిష్యసి గతిం ముఖ్యాం గర్వయంతీ ద్విషజ్జనే || 2.9.51 ||

తవాపి కుబ్జాః కుబ్జాయాః సర్వాభరణభూషితాః |
పాదౌ పరిచరిష్యంతి యద్దైవ త్వం సదా మమ || 2.9.52 ||

ఇతి ప్రశస్యమానా సా కైకేయీమిదమబ్రవీత్ |
శయానాం శయనే శుభ్రే వేద్యామగ్నిశిఖామివ || 2.9.53 ||

గతోదకే సేతుబంధో న కల్యాణీ విధీయతే |
ఉత్తిష్ఠ కురు కల్యాణం రాజానమనుదర్శయ || 2.9.54 ||

తథా ప్రోత్సాహితా దేవీ గత్వా మంథరయా సహ |
క్రోధాగారం విశాలాక్షీ సౌభాగ్యమదగర్వితా || 2.9.55 ||

అనేకశతసాహస్రం ముక్తాహారం వరాంగనా |
అవముచ్య వరార్థాణి శుభాన్యాభరణాని చ || 2.9.56 ||

తదా హేమోపమా తత్ర కుబ్జావాక్యవశంగతా |
సంవిశ్య భూమౌ కైకేయీ మంథరామిదమబ్రవీత్ || 2.9.57 ||

ఇహ వా మాం మృతాం కుబ్జే నృపాయావేదయిష్యసి |
వనం తు రాఘవే ప్రాప్తే భరతః ప్రాప్యతే క్షీతిం || 2.9.58 ||

సువర్ణేన న మే హ్యర్థో న రత్నైర్న చ భోజనైః |
ఏష మే జీవితస్యాంతో రామో యద్యభిషిచ్యతే || 2.9.59 ||

అథో పునస్తాం మహిషీం మహీక్షితో
 వచోభిరత్యర్థమహాపరాక్రమైః |
 ఉవాచ కుబ్జా భరతస్య మాతరం
 హితం వచో రామముపేత్య చాహితం || 2.9.60 ||

ప్రపత్యతే రాజ్యమిదం హి రాఘవో
 యది ధ్రువం త్వం ససుతా చ తప్స్వసే |
 తతో హి కల్యాణి యతస్వ తత్ తథా
 యథా సుతస్తే భరతోఽభిషేక్ష్వతే || 2.9.61 ||

తథాతివిధా మహిషీతి కుబ్జయా
 సమాహతా వాగిషుభిర్ముహుర్ముహుః |
 విధాయ హస్తౌ హృదయేఽతివిస్మితా
 శశంస కుబ్జాం కుపితా పునః పునః || 2.9.62 ||

యమస్య వా మాం విషయం గతామితో
 నిశమ్య కుబ్జే ప్రతివేదయిష్యసి |
 వనం గతే వా సుచిరాయ రాఘవే
 సమృద్ధకామో భరతో భవిష్యతి || 2.9.63 ||

అహం హి నైవాస్తరణాని న స్రజో
 న చందనం నాంజనపానభోజనం |
 న కించిదిచ్ఛామి న చేహ జీవనం
 న చేదితో గచ్ఛతి రాఘవో వనం || 2.9.64 ||

అథైవముక్త్యా వచనం సుదారుణం
 నిధాయ సర్వాభరణాని భామినీ |
 అసంస్కృతామాస్తరణేన మేదినీం
 తదాధిశిష్యే పతితేవ కిన్నరీ || 2.9.65 ||

ఉదీర్ణసంరంభతమోవృతాననా
తదావముక్తోత్తమమాల్యభూషణా ।
నరేంద్రపత్నీ విమనా బభూవ సా
తమోవృతా ద్యౌరివ మగ్నతారకా ॥ 2.9.66 ॥

॥ ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే నవమః సర్గః ॥